

Regionų komiteto nuomonė — Miestų ir regionų strategijos sėkmės veiksniai numatant restruktūrizavimo pasekmes ir reaguojant į jas

(2007/C 305/07)

REGIONŲ KOMITETAS

- Labai svarbu pripažinti, kad restruktūrizavimas ES miestuose ir regionuose yra nuolatinis ir neišvengiamas ir mūsų ekonominį bei socialinį gyvenimą lydintis procesas. Todėl reikėtų jį vertinti kaip galimybę spręsti esamas ir būsimas ekonomines problemas.
- RK rekomenduoja, kad ES būtų vykdoma nuolatinė šių procesų stebėseną, kurią atliktų institucijos, nepriklausomos nuo šiuose procesuose dalyvaujančių subjektų. Europos Sąjunga ir valstybės narės turėtų skatinti kurti administracinių institucijų, ūkio subjektų ir socialinių partnerių partnerystes vietos ir regionų lygiu ir taip remti bendradarbiavimą, nukreiptą į vietos plėtrą vykstant globalizacijai, visų pirma atokiuose regionuose esančiose srityse, kuriose iškyla kultūrinio paveldo arba vietos ar teritorinio savitumo praradimo grėsmė.
- Vietos ir regionų lygiu restruktūrizavimas turi vykti taip, kad būtų įgyvendinti Bendrijos politikos tikslai, kartu išlaikant aukštą užimtumo lygį, užtikrinantį tinkamą ES piliečių gyvenimo kokybę. Šiuolaikiškas restruktūrizavimo procesas turėtų kartu paskatinti modernizavimo procesą, siekiant sukurti ir ateitį orientuotą, žiniomis ir naujovėmis paremtą ekonomiką. Tačiau šį tikslą galima pasiekti tik didinant investicijas į žmogiškuosius išteklius.
- Taikant kompleksinį požiūrį kaimo vietovių restruktūrizavimui, galima užtikrinti (arba privalu užtikrinti) būtinausias visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, siekiant pritraukti įmones ir kvalifikuotus darbuotojus ir sustabdyti šių vietovių gyventojų mažėjimą. Be to, labai svarbu ERPF, ESF ir EŽŪFKP finansines lėšas naudoti novatoriškoms priemonėms, o ne *status quo* išlaikyti. Prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas — viena svarbiausių priemonių sprendžiant skubias problemas, galinčias kilti dėl restruktūrizavimo.

Pranešėjas: Witold KROCHMAL, Wołów miesto ir apygardos meras (PL/STE-EA)

Politinės rekomendacijos

REGIONŲ KOMITETAS

Nuomonės socialinis ekonominis ir politinis kontekstas

1. 2006 m. spalio 16 d. Europos Komisija pateikė Regionų komitetui prašymą parengti perspektyvinę nuomonę dėl sėkmingų ES miestų ir regionų restruktūrizavimo strategijų. Komisija mano, kad Komiteto nuomonė bus svarbiausias įnašas rengiant Komisijos koncepciją dėl būtinų Europos ekonomikos restruktūrizavimo procesų.

2. Iš tiesų, Europos Sąjunga šiuo metu išgyvena gilių ekonomikos permainų, apimančių visą regionų ir miestų struktūrą, laikotarpį. Tai kelia vietos ir regionų valdžios institucijoms kitus sunkumus, kuriuos reikia spręsti išlaikant trijų sričių — socialinės, ekonominės ir aplinkosaugos — pusiausvyrą.

3. Restruktūrizavimą reikėtų vertinti kaip galimybę spręsti esamas ir būsimas ekonomines problemas, sušvelninti ir pašalinti nepageidautinas jų pasekmes. Kadangi regionų institucijos yra geriausiai susipažinusios su vietos problemomis ir gali rasti tinkamus, greitus ir lanksčius sprendimus, tai tikriausiai yra veiksmingiausias lygmuo siekiant įgyvendinti restruktūrizavimo politiką, ypač tais atvejais, kai šie procesai neskirti struktūrinėms problemoms spręsti.

4. Regionų ir vietos požiūriu, restruktūrizavimas turi vykti taip, kad būtų įgyvendinti Bendrijos politikos tikslai, kitaip tariant, būtina užtikrinti konkurencingumą ir novatoriškumą, kartu išlaikant aukštą užimtumo lygį, užtikrinantį tinkamą ES piliečių gyvenimo kokybę.

5. Tokių sunkumų pirmiausia iškyla regionams, miestams bei vietos bendruomenėms, turintiems geras galimybes paversti strategines gaires konkrečiais veiksmais bei paskatinti vietos socialinius ir ekonomikos subjektus imtis tokių veiksmų.

6. Šios nuomonės tikslas — pateikti keletą aspektų diskusijoms dėl dabartinių vietos ir regionų restruktūrizavimo procesų, kurie tapo nuolatiniu ir neišvengiamu procesu, lydinčiu mūsų ekonominį ir socialinį gyvenimą.

7. Svarbiausios priežastys, lemiančios restruktūrizavimą, kurio keliamus sunkumus vietos, regionų ir nacionalinės valdžios institucijos turi įveikti, netgi numatyti ir išspręsti iš anksto, yra šios:

- globalizacijos plėtra,
- saugumas ir kova su terorizmu,
- energija ir klimato kaita,
- pasaulinės ekonomikos atsivėrimas tarptautinei prekybai,

- ES bendrosios rinkos vystymas,
- naujų novatoriškų technologijų diegimas,
- griežtesnių aplinkosaugos standartų diegimas,
- visuotinės svarbos paslaugų reikšmingumo didėjimas,
- vartotojų paklausos pokyčiai.

8. Restruktūrizavimą galima vykdyti įvairiais lygiais ir įvairiose srityse:

- tarpsektoriniu lygiu,
- sektoriaus lygiu,
- įmonės lygiu.

9. Nepaisant ekonomikos šakos ar sektoriaus, restruktūrizavimo procesai vyksta vietos lygiu, kadangi vietos ir regionų bendruomenės labiausiai paveikia tokių procesų rezultatai.

10. Atsižvelgiant į veiksnių, verčiančių vykdyti restruktūrizavimą, atsiradimo tempą, reikia pastebėti, kad šie procesai labai dažnai prasideda staiga, kadangi įmonės privalo sparčiai prisitaikyti prie globalizuotos ekonomikos reikalavimų ir besikeičiančios vartotojų rinkos.

11. Kadangi ekonomika tampa vis labiau globalizuota, konjunktūriniai reiškiniai, kaip įmonių ar sektorių krizės arba konkurencingumo sumažėjimas, įgyja vis didesnę svarbą; jie yra sunkiai numatomi ir ilgai netgi gali rimtai pakenkti pavienio regiono ekonominei struktūrai.

12. Dėl tos pačios priežasties vis dažniau susiduriama su įmonių perkėlimo reiškiniu, t.y. staigiu ekonominės veiklos perkėlimu iš vieno regiono į kitą. Šie netikėti sprendimai paremti strateginiais, finansiniais ir kitais su gamybos sąnaudomis susijusiais kriterijais, kuriuos pavieniais atvejais lemia regionų paskatos ir vykdoma investicijų pritraukimo politika.

13. Tokio pobūdžio restruktūrizavimas, nepaisant daugelyje šalių esančių rimtų teisinių mechanizmų ir profesionalių specialistų, neduoda pageidautino poveikio. Tokie procesai neapsieina be gilių neigiamų socialinių ir teritorinių pokyčių ir verčia priimti trumpalaikius, o ne ilgalaikius ir tvarius sprendimus. Todėl šių veiksmų padariniai — rimtos socialinės ir teritorinės problemos. Nauda, gaunama perkėlus įmones, dažnai būna susijusi su didžiuliais regionų, iš kurių iškeliama įmonė, praradimais.

14. Svarbu ne stabdyti neišvengiamus struktūrinius pokyčius, o jais pasinaudoti, kad regionai, bendruomenės ir pavieniai asmenys patirtų kuo mažiau neigiamų padarinių ir laiku įvertintų jiems suteikiamas galimybes.

15. Radikalų restruktūrizavimą vykdė visų pirma šalys, kurios į ES įstojo 2004 ir 2007 m. Daugiausia tai nulėmė ekonomikos išsivystymo skirtumai, taip pat naujų technologijų ir inovacijų sklaida ES 27 valstybėse. Daugeliu atvejų pasiektas laukiamas ekonominis efektas, tačiau nebuvo išvengta neigiamų socialinių padarinių, kurie atsirado pirmiausia dėl to, kad restruktūrizavimo procesai buvo įgyvendinti per trumpą laiką.

16. Kadangi restruktūrizavimo procesai vyksta nuolat, būtina išanalizuoti, kaip jie vyko ES 15 šalyse, kur buvo bandoma kaip priemonę taikyti numatymo metodą, siekiant anksti atpažinti iškiliančius sunkumus ir iš dalies pašalinti arba bent jau sumažinti neigiamas restruktūrizavimo pasekmes.

17. Restruktūrizavimo sėkmė ir visų pirma permainų numatymas didele dalimi priklauso nuo dialogo, vykstančio tarp įmonių, darbuotojų ir jų organizacijų (pavyzdžiui, profesinių sąjungų), vietos ir regionų valdžios institucijų, aukštųjų mokyklų ir mokslinio tyrimo įstaigų bei administravimo srities institucijų, pvz., regioninės plėtros agentūrų. Restruktūrizavimo rezultatus ir sėkmę labai dažnai lemia šio dialogo kokybė.

18. Šiame procese regionų ir vietos lygmens vaidmuo ypatingą svarbą. Artėjant restruktūrizavimui, galima išskirti tris veiksmų kryptis:

- stiprinti vietos ekonomikos ir socialinį pagrindą bei infrastruktūrą;
- užtikrinti svarbiausių darbo vietų siūlančių įmonių išlikimą ir stiprinti MVĮ kaip užimtumą skatinančią jėgą;
- didinti regiono, miesto ar vietovės patrauklumą.

Šie veiksmai, kaip ir pats restruktūrizavimo procesas, reikalauja atitinkamų statistinių duomenų, informacijos šaltinių ir kryptingos strategijos, padedančios rinkti ir skleisti informaciją visiems restruktūrizavimo proceso dalyviams.

19. Informavimo politika turėtų skirti ypatingą dėmesį MVĮ, kadangi jos dėl savo specifikos susiduria su didesniais sunkumais gauti informaciją, leidžiančią numatyti rinkos pokyčius.

20. MVĮ sektorius nusipelno ypatingos apsaugos tiek vykstant restruktūrizavimo procesui, tiek numatomų pokyčių laikotarpiu. Būtent šiuose etapuose reikia aktyviausiai veikti ir stiprinti bei plėtoti organizacinius, strateginius ir valdymo gebėjimus bei pajėgumus, kurie galėtų paskatinti MVĮ augimą atsisakant tradicinio šeimos įmonės steigėjos modelio ir sukuriant kontrolės ir valdymo sistemą, atitinkančią pasaulinės konkurencijos lygį. Išnagrinėti pavyzdžiai rodo, kad labiausiai pasiteisino subrangovų santykių strategija, tačiau tik tais atvejais, kai pavyko nepaisyti tradicinių rinkos santykių ir pereiti prie partnerystės

pagrįsto viename tinkle veikiančių įmonių ar firmų bendradarbiavimo, visų pirma regionų lygiu.

Išvados

21. Aptarti restruktūrizavimo procesai rodo, kad procesas vyksta ne pagal vieną modelį, ir jis didžiąja dalimi priklauso nuo teritorinio lygmens (regionas, miestas, rajonas), ekonomikos sektoriaus, teritorijos pobūdžio atsižvelgiant į jos padėtį (atokios sritys), ekonomikos struktūrą (žemės ūkis, lengvoji ar sunkioji pramonė) ir šalies, kurioje yra restruktūrizuojama teritorija, ekonominio išsivystymo.

22. Šiuolaikiškas restruktūrizavimo procesas turėtų kartu paskatinti modernizavimo procesą, siekiant sukurti į ateitį orientuotą, žiniomis ir naujovėmis paremtą ekonomiką. Tačiau ši tikslą galima pasiekti tik didinant investicijas į žmogiškuosius išteklius, keliant bendrojo ir profesinio lavinimo lygį. Tam reikia veiksmingų ir kryptingų regiono ir vietos darbo rinkos investicijų, kurios padės įveikti milžiniškas ekonominės ir socialinės restruktūrizavimo pasekmes.

23. Investicijų į žmogiškuosius išteklius plėtojimas ir didinimas, taip pat bendrojo ir profesinio lavinimo pritaikymas naujiems, dėl restruktūrizavimo proceso atsirandantiems reikalavimams, reikalauja papildomų išlaidų, kurios taikant tinkamus mechanizmus turi tekti tiek įmonėms ir viešajam sektoriui, tiek ir fiziniams asmenims. Reikia ypač remti plačias švietimo koncepcijas, užtikrinančias, kad žmonės įgis kvalifikaciją, reikalingą žiniomis ir naujovėmis paremtoje ekonomikoje. Norint, kad restruktūrizavimo procesai vyktų sėkmingai, reikia keistis patirtimi, o dar geriau būtų plėtoti partnerystę paremtą regionų ir miestų bendradarbiavimą bendrojo ir profesinio lavinimo srityse.

24. Kaip rodo patirtis, priemonės, susijusios su investicijomis į žmogiškuosius išteklius, yra nepaprastai svarbios vykstant restruktūrizavimo procesams ir pertvarkant miestų ir kaimo vietoves. Tai vienas iš svarbiausių restruktūrizavimo procese vietos lygiu dalyvaujančių institucijų uždavinių. Šalia profesinio ir ekonominio judumo klausimų, restruktūrizavimo procesų sėkmei lemiamos reikšmės turi pasiūlos ir paklausos derinimas vietos lygiu. Siekiant skatinti darbo ieškančių asmenų ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų, judumą reikia teikti individualią pagalbą ieškant darbo, rengti profesines stažuotes ar mokymus, kurių metu darbo ieškantys asmenys arba asmenys, kuriems gresia nedarbas, galėtų įgyti tokią kvalifikaciją, kuri yra paklausy vietos darbo rinkoje. Tai ypač svarbu jaunimui, kadangi jam gan sunku pradėti darbinę veiklą.

25. Priemonės, palengvinančios perėjimą nuo mokymosi prie darbinės veiklos vietovėse, kuriose vyksta restruktūrizavimo procesai, atitinka Europos jaunimo programos principus, apimančius profesines konsultacijas, paramą įgyjant papildomą kvalifikaciją bei atitinkamą kursų pasiūlą.

26. Tokios priemonės turėtų padėti užkirsti kelią netinkamam miestų ir kaimų vietovių vystymui, pvz., gyventojų mažėjimui. Kaimo vietovių tuštėjimas yra grėsmingas, kadangi dėl to kaimo gyventojai negali išlaikyti gyvybingos kaimo bendruomenės kaip visumos, o tai susiję su kultūros vertybių, tradicijų, vietos savitumo, taip pat ir hidrogeologinės pusiausvyros praradimu. Geriausia ir veiksmingiausia stabdyti šiuos procesus taikant priemones, naudojančias ERPF (Europos regioninės plėtros fondas), ESF (Europos socialinis fondas), taip pat EŽŪFKP (Europos žemės ūkio kaimo plėtros fondas) finansines lėšas. Taikant kaimo vietovių restruktūrizavimui kompleksinį požiūrį galima užtikrinti (arba privalu užtikrinti) būtiniausias visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, siekiant pritraukti įmones ir kvalifikuotus darbuotojus ir sustabdyti šių vietovių gyventojų skaičiaus mažėjimą. Taip pat reikėtų siekti, kad ERPF, ESF ir EŽŪFKP lėšomis būtų remiamos novatoriškos, o ne priemonės esamai padėčiai išsaugoti.

27. Svarbi priemonė sprendžiant skubias problemas, kurias gali sukelti restruktūrizavimas, yra Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas, teikiantis trumpalaikę paramą regionams, patyrusiems globalizacijos nulemtą ekonominės veiklos perkėlimo poveikį. Regionų komitetas palankiai įvertino šios priemonės sukūrimą ir rekomendavo jo apimtį padidinti iki 1 mlrd. eurų per metus. Regionų komitetas tikisi, kad pirmoje metinėje ataskaitoje dėl Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo veiklos rezultatų, pasiektų 2007 m. (ataskaita turi būti paskelbta 2008 m.) bus išsamiai išanalizuota, ar Reglamento Nr. 1927/2006/EB 2 straipsnyje nustatyti intervencijos kriterijai leidžia tinkamai pasinaudoti Fondo lėšomis; be to, Komitetas norėtų dalyvauti visose diskusijose dėl galimo šių kriterijų persvarstymo.

28. Nemažai sričių po įvykusio restruktūrizavimo vis labiau priklauso nuo turizmo. Kompleksinio požiūrio laikymasis naudojant gamtos išteklius ir kultūros vertybes turi užtikrinti kokybę, visų pirma siekiant patenkinti vartotojų poreikius. Norint užtikrinti šių procesų sėkmę, būtina plėtoti komunikacijos veiklą ir prijungti restruktūrizuojamas sritis prie pagrindinių šalies ir Europos tinklų bei pasinaudoti naujausiomis technologijomis, tarp jų ir plačiąjausio interneto ryšiu bei ryšių galimybėmis, ir taikyti tam tikras švietimo ir mokymo priemones.

29. Kultūros vertybės ir gamtos turtais turi būti svarbiausios priemonės, naudojamos vykstant šiems procesams. Dažnai tai

būna svarbiausios vertybės vykstant restruktūrizavimo procesams atokiauose, retai apgyvendintuose srityse. Jos gali padėti sparčiai plėtoti turizmą, tampantį vietos vystymo varomąja jėga.

30. Apytikriai 60 proc. Europos gyventojų gyvena miestuose, turinčiuose daugiau nei 50 tūkst. gyventojų. Miestuose ir jų teritorijose yra dauguma darbo vietų, įmonių, aukštesniųjų mokyklų bei kitų mūsų socialinio ir ekonominio gyvenimo institucijų. Tai didžiulė teritorija, kurioje slypi ne tik galimybės, bet ir grėsmės. Šalia priemonių, glaudžiai susijusių su ekonomika, Europos miestuose ir miestų teritorijose vykdomi restruktūrizavimo procesai, dar apima veiksmus, skirtus miestų teritorijų atgaivinimui plačiąja prasme.

31. Kaip rodo praktika, tik kompleksiškas ekonominių, socialinių ir teritorinių problemų sprendimas duoda rezultatų, kurių tikisi gyventojai, vietos valdžios institucijos ir kuriems pritaria ES. Miestų teritorijose lengviau rasti restruktūrizavimo partnerių, tačiau tai pavyksta tik remiantis viešojo ir privataus bei trečiojo sektoriaus partneryste ir naudojantis įvairiais finansavimo šaltiniais.

32. Miestai, kurie dėl savo dydžio ar istorijos užėmė vyraujančią padėtį regione, įgyvendindami restruktūrizavimo procesus pagrindinį dėmesį skyrė atnaujinimo strategijai kaip svarbiausiai regiono varomajai jėgai. Dėl savo padėties jie gali šiandien paremti visus regione vykstančius restruktūrizavimo procesus tiek tiesiogine partneryste, tiek ir per tuose miestuose veikiančias organizacijas.

33. Taikant konkurencingumą stiprinančias ir verslumą, naujoves bei paslaugų kūrimą skatinančias priemones, miestuose pavyko išlaikyti arba rasti kvalifikuotą darbo jėgą. Tai gerokai pagerino gyventojams siūlomų paslaugų kokybę ir apimtį. Tinkamas miesto erdvių planavimas, projektavimas ir naudojimas turėjo įtakos mažinant miestuose nusikalstamumą, todėl gatvės, parkai ir vaikų žaidimų aikštelės tapo patrauklesni. Miesto aplinka turi lemiamą reikšmę restruktūrizavimo sėkmei, kadangi tai padeda užtikrinti vietos patrauklumą darbui, gyvenimui ir investicijoms.

34. Praktika parodė, kad tie miestai, kurie nusprendė taikyti verslo branduolių sudarymo principą, gerokai padidino savo konkurencingumą. Reikia išlaikyti tinkamo lygio santykius tarp miesto ir kaimo teritorijų, sudarant vienodas vystymosi sąlygas, kurios padės sumažinti miesto ir kaimo teritorijų skirtumus.

35. Skirtingą požiūrį į regionų ir vietos lygmeniu vykstančius restruktūrizavimo procesus turėtų stebėti tinklai, apimantys regionus, kuriems būdingi panašūs struktūrinių permąnų požymiai (pvz., atokių regionų tinklas, kasybos pramonės teritorijų tinklas).

36. Be to, svarbu, kad suinteresuoti subjektai, t. y. restruktūrizavimo procese dalyvaujantys partneriai, turėtų geresnes galimybes pasinaudoti finansavimo šaltiniais. Šalia valstybės paramos ir prieinamų ES fondų lėšų jiems turėtų būti suteikiama galimybė pasinaudoti tokiomis priemonėmis kaip bankų garantijos, tarpusavio garantijos, paskolos ir mikrokreditai. Svarbų vaidmenį čia gali atlikti Europos investicijų bankas ir Europos investicijų fondas.

37. Nėra visiems tinkamo modelio, garantuojančio restruktūrizavimo sėkmę. Nepaisant restruktūrizavimo procesų skirtumų, galima nustatyti tam tikrus požymius, kurie būdingi sėkmingai užbaigtiems restruktūrizavimo procesams:

- nuolatinė ekonominio vyksmo stebėseną siekiant anksti numatyti restruktūrizavimą;
- numatymas neturėtų apsiriboti vien tik prognozavimu, jis turėtų sukurti tikėtinus scenarijus, padedančius pasirengti jų įgyvendinimui;
- vykstantis organizuotas socialinis ir pilietinis dialogas, pvz., keitimasis informacija tarp suinteresuotų šalių, dalyvaujančių restruktūrizavimo procese;
- struktūrų, jungiančių akademinės institucijas, mokslinio tyrimo institutus, pramonę ir administracines visų lygių institucijas, buvimas;
- lengvai prieinamos aukšto lygio mokymo ir kvalifikacijos kėlimo struktūros;
- reguliarius viešas kokybės, efektyvumo ir atliktos veiklos rezultatų vertinimas;
- įvairių restruktūrizavimo procesų finansavimo šaltinių pasiūla, jie turi būti prieinami visiems subjektams, o tam reikia labai efektyvių veiksmų;
- regiono ar miesto gebėjimas įgyvendinti teritorinę politiką, leidžiančią ekonomikos subjektams gaminti prekes, teikti paslaugas ir jas platinti;
- vietos bendruomenės supratimas apie būtinumą nuolat įgyvendinti permainas, pasireiškiantis regiono ar vietos savitumu. Tai garantuoja visapusišką požiūrį į darnų vystymąsi ekonominiu, socialiniu ir ekologiniu aspektu, o tai yra dar vienas, naujas investicijas pritraukiantis veiksnys;
- ypač iniciatyvus vietos ir regionų valdžios institucijų požiūris, kurio pagrindą sudaro gebėjimas imtis lyderio vaidmens ir galimybė pasitelkti konkuravimo ir finansines priemones;
- savito visapusiško projekto buvimas, parengto atsižvelgiant į vietos problemas ir apimantis daugelį aspektų, kuriuos lemia konkretūs veiksniai: ekonominis vystymasis, švietimas, socialinė integracija, kultūra, miestų planavimas ir kt.

Regionų komiteto rekomendacijos

38. Nepaprastai svarbu, kad Europos Komisija šiuo metu pripažintų restruktūrizavimo procesus miestuose ir regionuose

kaip nuolatinį reiškinį, lydintį mūsų ekonominių ir socialinių gyvenimą.

39. RK ragina regionų ir vietos valdžios institucijas plėtoti savo teritorijose išankstinio planavimo veiksmus, leidžiančius stebėti ekonomikos tendencijas, remti esamą pramonę ir įtraukti savo veiksmus šioje srityje į regiono ar vietos strategiją, įgyvendinamą vykdant plataus masto bendrus miestų ir regionų projektus.

40. Todėl Regionų komitetas rekomenduoja visoje Europos Sąjungos teritorijoje vykdyti tų procesų nuolatinę stebėseną, kurią įgyvendintų nuo šiuose procesuose dalyvaujančių subjektų nepriklausomos institucijos. Ši stebėseną tiek geografiniu, tiek dalykiniu aspektu apimtų įmonės, visus socialinius partnerius, ir atitinkamų regionų ar vietos gyventojus. Ši sistema turi apimti socialinių ir ekonominių pokyčių analizę nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygiu atsižvelgiant į kaimo, atokias ir kalnų vietas, ir išnagrinėti būsimas darbo rinkos vystymosi ekonomines tendencijas.

41. Rekomenduojama skelbti geros praktikos pavyzdžius restruktūrizavimo srityje, kad juos būtų galima pritaikyti ir kituose ES regionuose ir miestuose. Geriausios praktikos pavyzdžius restruktūrizavimo srityje reikia skelbti atsižvelgiant į tų teritorijų kategorijas, kurioms būdingi panašūs restruktūrizavimo tipai (žemės ūkio regionai, atokūs regionai, regionai, kuriuose vyrauja lengvoji arba sunkioji pramonė, kasybos arba tekstilės pramonė, miesto teritorijos).

42. Europos Sąjunga ir valstybės narės pasinaudodamos finansiniais mechanizmais turėtų paskatinti kurti administracinių institucijų, ūkio subjektų ir socialinių partnerių partnerystes vietos ir regionų lygiu ir taip remti bendradarbiavimą, nukreiptą į vystymąsi vietos lygiu vykstant globalizacijai. Tai labai padės numatyti restruktūrizavimo procesus.

43. Ragina Europos Komisiją ir valstybes nares ypatingą dėmesį skirti ES finansavimo mechanizmų, pirmiausia ESF, lankstumui, siekiant užtikrinti finansavimą prireikus greitai reaguoti netikėtais atvejais, kai turi būti nedelsiant skiriamas finansavimas verslo inkubatoriams, įdarbinimo veiklai, pagalbai ir konsultacijoms asmenims, norintiems pradėti verslą, ir tiksliniams mokymams. Dėl restruktūrizavimo netekę darbo vietos asmenys didžiausias galimybes rasti darbą turi per pirmuosius tris mėnesius, vėliau jos gerokai sumažėja. Nustatant įvairių ES priemonių taikymo tvarką, reikėtų atsižvelgti į šią būtinybę greitai reaguoti. Į priemonių, skirtų greitai reaguoti iškilus su restruktūrizavimu susijusiems sunkumams, sąrašą turėtų būti įtraukta pagalba nedelsiant patenkinti tokioje padėtyje atsідūrusių asmenų socialinius poreikius (būsto, sveikatos priežiūros, psichologo konsultacijos, kt.). Asmenims, kuriuos paveikė restruktūrizavimas, būtina socialinė parama, kad jie galėtų pradėti naują veiklą ir prisitaikyti prie restruktūrizavimo.

44. Rekomenduoja pasinaudoti regiono ar miesto padėtimi pasienyje įgyvendinant restruktūrizavimo procesus ir ragina šalinti visas procedūrinės kliūtis, stabdančias darbo jėgos ir kapitalo judėjimą ir sunkinančias restruktūrizavimą.

45. Rekomenduoja Europos Komisijai, atsižvelgiant į ES struktūrinių fondų galimybes, laikytis kompleksinio požiūrio papildomai finansuojant restruktūrizavimo procesus iš Bendrijos fondų, kuris padėtų išspręsti ne tik ekonomines, bet ir socialines bei visuomenines problemas, susijusias su tuo pat metu įgyvendinama Bendrijos politika.

46. Ragina valstybes nares šalinti teisinės ir kitas kliūtis, sunkinančias viešųjų ir privačių partnerysčių kūrimą (VPP), kurios gali aktyviai ir veiksmingai paremti restruktūrizavimo procesus.

47. Rekomenduoja Europos Komisijai ir kitoms institucijoms, bendrai finansuojančioms restruktūrizavimo procesus, sustiprinti išleistų lėšų efektyvumo priežiūrą, ypač taip vadinamų „minkštųjų“ projektų (angl. *soft projects*), kuriuos finansuoja ESF, srityje.

48. Ragina Europos Sąjungą dabartinėje Bendrijos politikoje ir numatant naujas politines priemones atsižvelgti į aspektus, susijusius su ES restruktūrizavimo procesais, pradedant proceso numatymu ir jį užbaigiant.

49. Ragina valstybes nares taikyti Bendrijos teisei neprieštaraujančias finansines priemones restruktūrizavimo procese daly-

vaujantiems subjektams, ypač atokiuose regionuose esančiose srityse, kuriose iškyla kultūrinio paveldo arba vietos ar teritorinio savitumo praradimo grėsmė, arba MVĮ susiduria su ypatingais restruktūrizavimo sunkumais.

50. Komitetas tikisi, kad Komisija konsultuosis, kai 2007/2008 m. turės būti peržiūrėtos Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos, skirtos padėti ir pertvarkyti sunkumų turinčioms įmonėms (gairių taikymo terminas baigiasi 2009 m. spalio mėn.).

51. Primygtinai rekomenduoja valstybėms narėms ir visiems restruktūrizavime dalyvaujantiems subjektams rūpintis vietos tradicijų ir kultūros išsaugojimu, nes jos gali būti labai vertingos dabar vykstančioms ar būsimoms struktūrinėms permainoms.

52. Komitetas rekomenduoja numatant restruktūrizavimo procesus ir skleidžiant geros praktikos pavyzdžius, kurie padėtų regionams ir miestams prisitaikyti prie globalizacijos nulemtų pokyčių, pasinaudoti naująja Komisijos iniciatyva *Regionų ekonominiai pokyčiai* ir pasitelkti miestų ir regionų tinklus kuriamus įgyvendinant šią iniciatyvą, kuriuos bendrai finansuoja Europos regioninės plėtros fondas.

53. Komitetas rekomenduoja Komisijai ypač atidžiai stebėti, kokių skatinimo veiksmų imasi regionai, vykstant įmonių perkėlimo procesams.

2007 m. spalio 11 d., Briuselis.

Regionų komiteto
pirmininkas
Michel DELEBARRE

I PRIEDAS

Trumpa miestų ir regionų pateiktų restruktūrizavimo pavyzdžių santrauka

Tai, kas atrodė laikina prisitaikymo krizė 8–9 dešimtmetyje, tapo besikartojančiu šiuolaikinės Europos socialinio ekonominio gyvenimo motyvu. Jis įgavo nuolatinio įmonių ir jų aplinkos prisitaikymo prie besikeičiančių rinkos reikalavimų formą arba, kitais žodžiais tariant, atsirado nenutrūkstamas restruktūrizavimo procesas. Europos Komisijos prašymu rengiant nuomonę dėl *restruktūrizavimo procesų ES regionuose ir miestuose* buvo išanalizuota Komitetui perduota informacija apie tokių procesų eigą arba kita informacija, kuri pateikta daugelyje dokumentų. Nuomonėje pateikiami pasiūlymai ir rekomendacijos.

Škotija (Didžioji Britanija) — Sėkmingo konkuravimo pasaulinėje rinkoje pavyzdys

2002–2006 m. pramonėje dirbančių žmonių skaičius sumažėjo nuo 276 000 iki 227 000, o eksportui skirta produkcija sumažėjo 36 proc. Daugelis firmų perkėlė savo gamybą į naujasias ES valstybes, Indiją ir Kiniją. Šiuo metu Škotijos ekonominio vystymo planas (FEDS) orientuotas į gamybos užtikrinimą ir konkurencingumą pasaulinėje rinkoje. Škotija sukūrė programą PACE (Partnership Action for Continued Employment), kuri leido visiems viešojo ir privataus sektoriaus subjektams aktyviai imtis žingsnių, padedančių išvengti masinio darbuotojų atleidimo iš darbo. Restruktūrizavimas skaudžiai paveikė Škotijos darbo rinką, visų pirma pramonės srityje. Tačiau užimtumo padidėjimas paslaugų ir su verslininkyste susijusiose srityse lėmė, kad Škotija tapo šalimi, kuriai būdingas vienas iš didžiausių užimtumo rodiklių ES, o nedarbas yra pats žemiausias per pastaruosius 30 metų. Be to, Škotijos ekonomika turi naudos iš globalizacijos. Škotijos bankai išplėtė savo veiklą užsienyje, tai sustiprino jų konkurencingumą.

Baskų kraštas (Ispanija) — Regiono ir jame esančių miestų restruktūrizavimas

9-jame dešimtmetyje prasidėjo ekonomikos, paremtos laivų statyba, metalurgijos ir sunkiąja pramone, nuosmukis. Baskų vyriausybė, darbdaviai ir profesiniai susivienijimai nusprendė imtis pramonės sektorių restruktūrizavimo ir modernizavimo. Buvo sukurti devyni ekonomikos branduoliai, kurie sudarė 45 proc. Baskų krašto BVP. Jie ir šiandien išlieka varomoji ekonomikos jėga. Praėjus 20 metų nuo šio proceso pradžios, Baskų kraštas pagal BVP lygį šiandien užima 3 vietą Europoje po kai kurių regionų tokiose šalyse kaip Liuksemburgas ir Airija. Nedarbas, 1990 m. sudaręs 25 proc., šiandien siekia 4,5 proc. Nemažai kapitalo investuojama į inovacijų sritis, privačios lėšos sudaro 66 proc. (Ispanijos vidurkis yra 48 proc., o ES — 54 proc.). Restruktūrizavimo procesas buvo susijęs su šio regiono miestų, tarp jų ir sostinės Bilbao, atgaivinimu. Svarbų vaidmenį įgyvendinant šį procesą atliko kultūra ir vietos tapatumas, lėmė, kad šis procesas gyventojams tapo patrauklesnis.

Kreta (Graikija) — Nuo žemės ūkio prie turizmo paslaugų

Restruktūrizavimas, kuris finansiškai buvo remiamas šalies ir Europos lėšomis, Kretoje yra paremtas įmonių ir mokslinio tyrimo įstaigų bendradarbiavimu (Kretos universitetas, Herakliono mokslinių tyrimų centras). Buvo siekiama, kad darbuotojai iš žemės ūkio pereitų dirbti į ekonomiškai stiprų paslaugų sektorių. Šį tikslą pavyko pasiekti tik iš dalies. Pagrindinė to priežastis — vertikali struktūra, reikiami veiksmai buvo nurodyti iš viršaus. Tai padėjo stiprinti ir taip pakankamai stiprius centrus, o salos gilumoje esančios atokios sritys sumenko ir atotrūkis tarp salos regionų dar labiau padidėjo, jų konkurencingumas neišaugo.

Tavira (Portugalija)

Pertvarkymu paremtas restruktūrizavimo procesas visų pirma buvo sutelktas į turizmo paslaugų išplėtimą ir investicijų į šį sektorių didinimą. Buvo skirta lėšų istorinio ir architektūros paveldo išsaugojimui, o tai savo ruožtu lėmė turizmo padidėjimą ir privataus kapitalo pritraukimą. Šiam procesui finansuoti buvo naudojamos fondų PITER, URBAN, INTERREG ir PROALGARVE lėšos.

Austrijos regionai

Restruktūrizavimą sudarė perėjimas nuo vieninteliu sektoriumi paremtos ekonomikos prie įvairiašakės pramonės struktūros, paremtos mokslinių tyrimų ir technologijų vystymo projektais, turizmo sektoriumi ir su verslu susijusiomis paslaugomis. Šį procesą intensyviai remia nuolat gerinama bendrojo ir profesinio lavinimo pasiūla.

Porto (Portugalija)

Neseniai pradėtą restruktūrizavimą nulėmė tai, kad įvairios administracinės ir ekonominės struktūros pasitraukė iš Porto miesto ir persikėlė į sostinę, pablogėjo demografinė padėtis, atsiradus stambiems prekybos centrams, sužlugo tradicinė prekyba. Restruktūrizavimo tikslas — atgaivinti miesto centrą, plėtoti kultūros paslaugas ir atnaujinti gyvenamuosius namus. 2004 m. buvo sukurta PortoVivo iniciatyva, kurios tikslas buvo pritraukti į miestą privačių investuotojų lėšas. Šis stambus restruktūrizavimo ir pertvarkymo projektas numatytas 20 metų. Šiuo metu rengiamasi renovuoti daugiau kaip 5 000 pastatų, tai padėtų išgelbėti vertingą istorijos ir kultūros paveldą ir išplėsti paslaugų sektorių kuriant naujas darbo vietas.

Liberec (Čekijos Respublika)

Restruktūrizavimo procesą paskatino politinės sistemos pokyčiai, o jo tikslas — priartinti ekonomiką prie ES lygio. Tam reikalingos lėšos daugiausia skiriamos iš valstybės biudžeto ir regiono biudžetų, taip pat ES fondų. Restruktūrizavimo rezultatas — parama MVĮ sektoriui ir VPP kūrimui. Pagrindinės problemos yra valstybės skola ir valstybės finansų padėtis.

Vroclavas (Lenkija)

Per pastaruosius 17 metų pasikeitė ne tik miesto ekonomika, bet ir pagražėjo jo išorė. Miesto centro ir pavienių miesto kvartalų atnaujinimui nemažai lėšų skyrė privatūs investuotojai. Atsirado naujų viešbučių ir restoranų. Atvira miesto valdžios politika, bendradarbiavimas su miestais partneriais, regiono ir šalies valdžia, miesto ir aplinkinių vietovių bendradarbiavimas davė vaisių — aplink miestą pradėjo kurtis naujos pramonės šakos. Buvo sukurtas Vroclavo technologijų parkas, miesto aukštosios mokyklos ir pramonės įmonės pateikė daug iniciatyvų mokslinių tyrimų ir technologijų vystymo srityje. Per tą laikotarpį nedarbas sumažėjo nuo 18 proc. iki 6 proc. Tačiau derėtų pastebėti ir neigiamas pasekmes: mieste pabrango pragyvenimas, visų pirma išaugo nekilnojamo turto kainos, net iki 400 proc.
